

Vägledning

Registervård av små avlopp

Den här vägledningen är tänkt att användas för registervård av små avlopp. Den följer fem överordnade steg, som är tänkta att göras i ordning. Under varje steg finns olika underordnade steg som i sin tur är uppdelade på **attribut** (uppgift, rubrik, kolumnnamn eller motsvarande i systemet som används) med tillhörande svarsalternativ; **tillvägagångssätt** och **tips & trix**.

Notera att de attribut/uppgifter som tas upp i den här vägledningen inte är alla som är listade i HaVs¹ [Vägledning tillsyn av små avlopp](#). De som tas upp här är att ses som minimum för att genomföra registervården och komma igång med tillsynsarbetet.

Steg 1 – Objekt

Hitta alla avlopp som finns i drift och skapa objekt på alla.

a) Uppgift

Identifiera de avlopp som finns i drift.

Svarsmöjligheter

Information som behöver fyllas i:

- Fastighetsägare,
- kontaktuppgifter,
- fastighet,
- adress (till objektet),
- gemensamhetsanläggning: ja/nej,
- nyttjandegrad: Bostadshus/fritidshus/ödehus.

Tillvägagångssätt

Varje anläggning på en fastighet ska vara ett objekt.

Utnyttja de olika resurserna som finns i kommunen: GIS, plan, tekniska, lantmäteriet, systemutvecklare etc.

Tips & Trix

Ta del av VA-renhållnings lista på alla fastigheter som slamtöms.

¹ Havs- och vattenmyndigheten.

Ta hjälp av GIS-folk som kan ta ut en lista med alla fastigheter med en adress utanför VA-planområden. Därefter kan man utföra inventeringen med hjälp av detta dokument.

Har man uppgifter på förslagsvis hälften av alla anläggningar, kan man använda "hus-listan" för att hitta husen som man inte har koll på. Fördelen med den jämfört med den som GIS tar fram är att här kan du hitta husen med BDT-anläggningar och andra anläggningar som har hållit sig borta från slamtömningen. Dock är detta mer tidskrävande.

Med gatuvy i t.ex. Google maps kan man ibland se om huset är bebott, uppstickande brunnar, övriga avloppsdelar m.m. Det fungerar ibland om fastigheten ligger nära de vägar som fotograferats.

b) Uppgift

Se till att det finns ett objektkort/registerkort till alla.

Tillvägagångssätt

Skapa objektkort/registerkort i ert system och för in uppgifterna från föregående steg.

Steg 2 – Avloppsteknik

Identifiera vilken avloppsteknik som används och fyll i rätt information.

a) Attribut

Anläggningstyp

Förklaring

Vilken typ av anläggning det gäller. I ärendesystemen finns flera olika anläggningstyper t.ex. värmepump och små avlopp.

Svarsmöjligheter

Små avlopp

Tillvägagångssätt

Flera anläggningar på samma fastighet ska separeras.

Tips & Trix

Om någon har lagt in kommunalt avlopp utanför kommunens verksamhetsområde kan detta vara av intresse att ha som svarsalternativ eller anteckna i övrigt för att utesluta att där finns egen anläggning.

b) **Attribut**

Förbehandling

Förklaring

Vilken typ av förbehandling som anläggningen har.

Svarsalternativ

Trekammarbrunn (eller motsvarande godkänd slamavskiljare),
Tvåkammarbrunn,
Enkammarbrunn,
Saknas

Tillvägagångssätt

Typ av förbehandling för slamavskiljning.

Tips & Trix

Flera slamavskiljare ger flera reningsdelar/anläggningsdelar.

Har ni koll på modell/fabrikat så lägg in den informationen för framtida handläggning.

c) **Attribut**

Förbehandling – Volym

Förklaring

Hur många kubikmeter som ryms i förbehandlingen.

Svarsalternativ

m³

Tillvägagångssätt

Skriv in antal kubikmeter som ryms i förbehandlingen.

d) **Attribut**

Förbehandling – Pump

Förklaring

Används pump för att forsla vattnet/slammet vidare.

Svarsmöjligheter

Ja,
Nej

e) **Attribut**

Reningsteknik

Förklaring

Vilken reningsteknik används på anläggningen.

Svarsmöjligheter

Markbaserad,
Markbaserad med fosforavlastning,
Minireningsverk,
Sluten tank BDT,
Ej aktuell (t.ex. för torrdass, ej indraget vatten, ödehus m.m.),
Okänd

Tillvägagångssätt

Saknas relevant reningsteknik blir svaret ej aktuell.

Tips & Trix

Utgå från gamla inventeringar (t.ex. skrivbordsinventering).

Har man inte uppgifter på reningstekniken bör man utföra en inventering.

En snabbversion för att få tag på alla uppgifter är att skicka ut ett inventeringsbrev där fastighetsägaren själv skriver in vad man har. Nackdelen är att resultatet kanske inte är 100% tillförlitligt. Inkommer de inte med svar, kan man meddela att man eventuellt behöver åka ut på plats för inventering och att det då blir en kostnad för fastighetsägaren.

Alternativet är att fysiskt inventera anläggningarna och detta tar tid och är tidskrävande, med tillförlitligt resultat.

f) **Attribut**

Förbehandling – Storlek, yta

Förklaring

Vilken ytstorlek har eventuell förbehandling (infiltration, markbädd etc.) i kvadratmeter.

Svarsmöjligheter

m²

g) **Attribut**

Belastningstyp

Förklaring

Vilken belastningstyp är det på anläggningen.

Svarsmöjligheter

Bdt,
Wc,
Wcbdt

Tillvägagångssätt

Om belastningstyperna tas om hand på olika sätt så särskilj dem som objekt och anläggning till att börja med.

Om belastningen är okänd utgå från att det är wc då de allra flesta har detta.

Tips & Trix

Ev. verksamhetsvatten kan skrivas i extern anteckning.

h) Attribut

Förstärkningslager

Förklaring

Har reningstekniken ett förstärkningslager.

Svarsmöjligheter

Ja,
Nej

Tillvägagångssätt

Om uppgiften är okänd förutsatt att det saknas.

i) Attribut

Anläggningsår

Förklaring

Vilket år togs anläggningen i bruk.

Svarsmöjligheter

Årtal

j) Attribut

Färdigställdedatum

Förklaring

Vilket datum färdigställdes anläggningen.

Svarsmöjligheter

Datum

Tillvägagångssätt

Sätts utifrån utförandeintyget.

k) Attribut

Preliminär bedömning

Förklaring

Tanken är att handläggaren ska göra en enkel bedömning av anläggningens status.

Svarsmöjligheter

Förslag till svarsvärden:

Trafikljuset	Alvestamodellen	Enkla bedömningen
Grönt	A	Godkänd
Gult	B	Ej aktuell
Rött	C	–
–	D	–
–	E	–

Notera att värdena är förslag och kan vara olika komplicerade i sin utformning.

Trafikljuset grundar sig i [Avloppsguidens checklista för allmänheten](#).

Alvestamodellen är namnad efter det upplägg som Andreas Andersson och Kent Nicklasson byggt upp under sin tid som handläggare i Alvesta kommun. Vill man veta mer kan man kontakta dem.

Enkla bedömningen är som den låter, uppenbart godkänd eller inte.

Tillvägagångssätt

Gör en snabb bedömning om anläggningen kan anses uppfylla dagens krav. Utgå från Trafikljuset (Avloppsguidens checklista) eller liknande system.

Tips & Trix

Finns det någon uppgift om inspektion efter att anläggningen har tagits i drift, är den byggd enligt det tillstånd som finns?

Svårt att hitta information för äldre rening, infiltration kan betyda mycket beroende på ålder. Ta fram en enkel mall på hur ni ska prioritera avloppsanläggningarna i er kommun.

Anpassa bedömningen efter egen erfarenhet och vilja.

Obs! Övrig information som kan påverka (ödehus, torrdass, kommande kommunal anslutning, VA-planen etc.) ska i största mån fyllas i som anteckning/övrigt och göras utsökningsbart.

Steg 3 – Lokalisering

a) Attribut

Koordinater på slamavskiljare

Förklaring

Vilken koordinat har slamavskiljaren.

Svarsmöjligheter

X: #####.###

Y: #####.###

Tillvägagångssätt

Kolla med renhållningsbolagets slamtömning, de har bra koll. Bl.a. SSAM² kan tillhandahålla lager till karttjänst för att visa koordinaterna.

² Södra Smålands avfall och miljö AB.

Tips & Trix

Saknas exakt koordinat använd bostadshuset på fastighetens mittpunkt som utgångsläge för att få in informationen i systemet på ett snabbt sätt och lägg in nya avlopp mer exakt i samband med tillsyn.

b) Attribut

Koordinater på utsläppspunkten

Förklaring

Vilken koordinat har utsläppspunkten.

Svarsmöjligheter

X: #####.###

Y: #####.###

Tips & Trix

Finns ett nytt tillstånd (om det hinns med) så placera ut avloppet mellan tummen och pekfingeret alt. ta fastighetens bostadshus.

Om man inte har några koordinater överhuvudtaget och inte vill lägga in dessa för hand, kan man ta hjälp av GIS-folk:

1. Ta fram en excellista på alla fastigheter med en anläggning (som du vill ha koordinat till).
 2. Be GIS-folket att ta fram en koordinat för bostadsadressen alternativt mittpunkten på fastigheten.
 3. När man får en lista med fastighetsbeteckning och koordinater kan man be om en offert till systemutvecklaren så detta läggs in per automatik.
 4. Vid tillsyn eller nyanläggning rättar man dessa koordinater förhand.
-

c) Attribut

HaVs inhämtningsmöjlighet

Förklaring

HaV har en funktion i systemen som möjliggör för dem att inhämta uppgifter om anläggningen till sin nationella sammanställning.

Svarsmöjligheter

Kryssa i särskild kryssruta

Tillvägagångssätt

Finns uppgiften registrerad på ett bra sätt i ert system så lägg in uppgiften till HaVs inhämtning.

Tips & Trix

Fyll i uppgifter enligt ert system

d) Attribut

Delavrinningsområde

Förklaring

Till vilket avrinningsområde hör anläggningen.

Svarsmöjligheter

Namn på delavrinningsområde t.ex. *SMHI_Daro_2012_2: Utloppet av Möckeln*.

Tillvägagångssätt

Använd [Länsstyrelsens GIS-stöd för planering och tillsyn av små avlopp](#). I lagerlistan anger man *Bakgrundsdata > SMHI avrinningsområden > SMHI Delavrinningsområden*.

Tips & Trix

Gör det manuellt på länken ovan alt. automatisera med hjälp av GIS-folk och systemleverantör.

Om man inte har några koordinater överhuvudtaget och inte vill lägga in dessa för hand, kan man ta hjälp av GIS-folk:

1. Ta fram en Excel-lista på alla fastigheter med en anläggning (som du vill ha koordinat till).
 2. Be GIS-folket att ta fram en koordinat för bostadsadressen alternativt mittpunkten på fastigheten.
 3. När man får en lista med fastighetsbeteckning och koordinater kan man be om en offert till systemutvecklaren så detta läggs in per automatik.
 4. Vid tillsyn eller ny anläggning rättar man dessa koordinater förhand.
-

e) Attribut

Vattenskyddsområde

Förklaring

Namn på vattenskyddsområde som anläggningen ligger i.

Svarsmöjligheter

Namn på vattenskyddsområde t.ex. *Vattenskyddsområden:Halén*.

Tillvägagångssätt

Använd [Länsstyrelsens GIS-stöd för planering och tillsyn av små avlopp](#) alternativt [Vattenkartan i VISS](#)³.

För GIS-stödet anger man i lagerlistan *Bakgrundsdata > Skyddade och känsliga områden > NV Skyddade områden > PS.Vattenskyddsområden*.

För Vattenkartan anger man i lagerlistan *Skyddade områden – Miljöbalken > Vattenskyddsområden*.

Tips & Trix

Se Tips & Trix under delavrinningsområde.

Steg 4 – Riskklassning

a) Attribut

Riskklassning

Förklaring

Ange det värde som anläggningen får i en riskklassning.

Svarsmöjligheter

Värde: 1, 2, 3 eller 4

Tillvägagångssätt

Värde 1 = hög risk, 4 = låg risk, enligt HaVs modell.

Använd med fördel vår riskklassningsmall.

³ Vatteninformationssystem Sverige.

Tips & Trix

Utgå från HaVs grundmaterial:

Anpassa er efter den informationen ni har idag.

Man ska använda GIS-stödet för riskklassning. <https://ext-geoportal.lansstyrelsen.se/standard/?appid=920b023b74d84b3eac70d847ea9b2c42>

Har du bra övergripande kunskap av anläggningarnas status, så använd befintlig information till att göra riskklassning. Har ni placerat in anläggningen i en tillsynsplan, så har ni säkert också tagit med riskklassningen i bedömningen, det går alltid att göra en ny klassning vid kommande tillsynsbesök på fastigheten.

Steg 5 – Tillsynsplan

a) Attribut

Tillsynsintervall

Förklaring

Ange det intervall som anläggningen ska tillsynas nästa gång.

Svarsmöjligheter

Exempel på värden:

Specifikt intervall	Överlappande intervall	Öppet intervall
0–2 år	0–5 år	Inom 5 år
3–5 år	3–8 år	Inom 10 år
6–9 år	5–10 år	Inom 15 år
10–15 år	8–20 år	–

Notera att värdena är förslag och bör anpassas efter er organisations förutsättningar och resurser.

Tillvägagångssätt

Använd den informationen du har till att göra en tillsynsplan.

Tillsynsplanen bör anpassas efter den tid du (kommunen ställer) har till din förfogande och vilka resurser du har tillgång till.

Tips & Trix

Ej aktuella objekt behöver tas med i planen. De ska vara med i systemet för, t.ex. ödehus kan bli renoverade, gemensamhetsanläggningar kan få fler anslutningar, ej anmälda objekt som dyker upp med anläggning.

Objekt med två separata avlopp (t.ex. BDT respektive WC) kan man hantera när man ska ta tillsynen på första objektet. Gör tillsynen samtidigt på den högprioriterade som den lågprioriterade. Därmed slipper vi och fastighetsägaren två tillsynsbesök.
